

הלכות שבת סימן שלח

באר הגולה 368

ב טור דשכ אבי (ז) עליתי בקלי ממנו לך, אלא (ג) מכה בידו על הדלת (אגור ובי"ש בשם פסקי תוספות דעירובין): ב כיש מתיירים (ח) לומר לאינו יהודי לנגן בכלי־שיר בקפות: הגה ואפלו (ט) לומר לאינו יהודי (א) לתקן הכלי־שיר שרי משום בבור סתם וכלה, (י) אבל בלאו הכי אסור (מודכי פרק משליח). ומיהו, בזמן הזה (יא) נהגו להקל משום שנהבאר בסימן שאחר זה (ד) (יב) לענין טפוח ורקוד: ג [*] (יג) זוג המקשקש לשעות עשוי

באר היטב

דרך שיר וכמ"ש סימן שלט ס"ג. וז"ל יש"ש: כל תשמיץ קול שאינו כחן לשמחה בגון שקש המקשקש לבהכ"נ וכיוצא בזה מותר, עכ"ל. ואם נותנים מים בכלי מלא נקבים ומשיר לתוך כלי־מחנות כרי שישמע קול נעים אסור דה"ל בכלי־שיר, ולחולה מותר, ואם בטיף בתוך כרי שיקץ תזשן אפלו לבריאי שרי, ולא כרי קצין כלי־שיר, שאין עושה בנעימה ובנחה, וא"כ כ"ש הגי פצמונים שבתפוח הליח בהו אסורא, שאין פנחו שישמעו בנעימה ובנחה, ועוד, פיון ולחולה שרי כ"ש לדרבנא, ועוד, דהאידנא יש להקל כמ"ש סימן שלט ס"ג בהג"ה, וכ"מ שש"ף מקל משום דלצורך מנהגו היא שישמעו קצם ונקומו, דהא לרמ"ג א"כ מותר לצורך מנהגו כמ"ש סימן שלט, והש"ז ביר"ד סימן רפב וכן פאן אסור וכתב דיש למחות בידם, ע"ש, אבל פבר נהגו להקל כמ"ש, ועוד, דאורו שפותח הפרכת לא קצקון לקלא כלל, מ"א, ע"ש: (ג) מכה, ויש מקומות שזקוק כלי אחר להכות בשבת: (ג) לתקן. עמ"א שהעלה דאסור לומר לתקן הכלי־שיר אלא לומר לא"י שיעגן, ע"ש [וכס' אליהו רבה ערך להחיר]. ואיתא בכתב"ל שפעם א' גזר המושל שלא ינגנו בכלי־שיר, ונצח להוליד סתם וכלה לעיר אחרת לפשות שם התחנה כדי לנגן בכלי־שיר. והנדב"ז ח"א סימן קלב פתב שבארנו נהגו לאסור לומר לאינו יהודי לנגן, ומיהו אם בא האיני יהודי ונגן מעצמו אין מחזין לו, ומדינא מותר לומר לו כע"ש שיעגן בשבת כיון דישקאל עצמו אינו אסור אלא משום גזרה. ואם יש להש' להענינה יש לפשות גזרה. ואם יש להש' להענינה יש לפשות גזרה. ואם יש להש' להענינה יש לפשות גזרה.

משנה ברורה

מלאכה דאורייתא ויבבאר הג"א פתב דנצח זו סברה פדעת המתיירין לעיל ברע"ו סעיף ב בכל מלאכה דאורייתא על־ידי אינו יהודי לצורך מנהגו, ואס"פ לרד"ן דסוברין להקלה פדעת רב הפוסקים שאוסרין, גם בנה אסור: (י) אבל בלאו הכי. רוצה לומר, (י) בשאר שמחה של מנהגו, כגון בסעודת מילה או בשמחת־תורה, אסור אפלו לומר לאינו יהודי לנגן: (יא) אם לא שבאין מעצמן או שהכינו אותם מערב־שבת. ועין בשו"ת מהר"א חלק א סימן נט שאוסר לנגן במנים וקגב בשעת התפלה על־ידי אינו יהודי. ועין בשו"ת חתם־סופר חלק ששי סימן פו שהביא ראיות לאסור אף בחל לנגן בבית־הכנסת בשעת התפלה, ובפרט בשבת אין שום חסר: (יא) נהגו להקל. רוצה לומר, האמירה לנגן בשאר שמחה של מנהגו, ובכבוש משמע דאסור כי אם בשמחה חתן וכלה: (יג) ועין אליה רבה שם: (יב) לענין טפוח ורקוד. פרוש, (יג) פיון דמדינא יש אומרים דהוי לו למשיר לנגן בזמנו בכלי־שיר, דאין אנו בקיאים בעשייתו וליכא למגורו שפא וסמן, ולכן על־כל־פנים שרי האמירה לאינו יהודי לנגן. ועין פמגן אברהם שהסכים דעל־כל־פנים אסור לומר לאינו יהודי לתקן הכלי־שיר (יג) ואפלו משום בבור חתן וכלה: ג (יג) זוג המקשקש לשעות. רוצה לומר, מורה השעות [שקורין זינגער] שעשוי להשמיע קול להודיע השעות: (יג) זוג המקשקש לשעות עשוי

שער הציון

לכתחלה והקדע בבב"ד כדי להשמיע קול, וזה לובש הבגד, נצשה כאלו מכין לזה, ולא ניתא לה להג"א בפרוץ הפגן אברהם שם דרך בקטנים ארי, דהוא דחק גזיל, ומה שהביא ראיה מסוף דברי השלטינגבורים לאו ראיה היא, דהוכחה השלטינגבורים היא רק דהוה עשוי לשמח הדינא ולהשתמח, ומילא גזיל אסור לשאת אותו, והאמת דהגזית אלפסי בשם רי"ז והגזית כימוני בשם ר"ט פליגי אהר"י בבב"ד זז. והטור בסימן זה שלא הצמיח רק תחלת דברי הר"מ לענין טפוח שיש בה אכן בחללה דמותר להשימה על השלסן ולא העתיק סוף דברי לענין ענבל, משמע דסביבא לה דווקא לענין טפוח מותר אף דמילא נשמע קול משום דאין מכין לקלא כלל, מה שאין כן בענבל דהקדע בבגד מתחלת רק לענין זה שהוא נשמע קולו בחליכתו והוא לובשו, נצשה כאלו מכין לזה: (ס) וגם הפגן אברהם גופא בסימן שה סעיף קטן ה פתב דאפשר דהוה עם ענבל בכלי־שיר הוא, ואס"פ סתמא דאין פתב כלל בבגדו, ומה דתקן הכא לענין פרכת, אפשר דהוה רק משום צורך טעם מרשון דהוה מילתא דמנהגו, או אולי דמור בו מרשם, וצריך עיון בכונתו: (ט) מגדאברהם בטעם הרמ"א, אבל לדידה לא סבירא לה פן, דכן משמע מרשם דלשונה דסעיף קטן ז ודע"ף קטן ה, ומכל קיום אין לי ראיה מברחת, דאפשר דבסעיף קטן ה קאי רק אשאר דבר־מנהגו: (י) אליה רבה: (יא) שם: (יג) מגדאברהם: (יג) פן משמע משהימת לשונו, וגם תרומם: 1 שעונים.

הלכות שבת סימן שלח

ביאורים ומוספים

איסור אפילו בשמחת חתן וכלה, ולא יאמר לנכרי לבוא לנגן בשבת אפילו מערב שבת, וקל וחומר שאין לומר לו בשבת לתקן כלי שיר, ואין לשנות את המנהג.

וכן כתב הבן איש חי (שנה א' פ' שופטים אות יח) שכבר התבטל לגמרי המנהג שהיו נכרים מנגנים לפני החתן בצאתו מבית הכנסת בשחרית אל ביתו, ולא יזכר ולא יפקד עוד.

[משנ"ב ס"ק יג]

רוצה לומר, מורה השפעות [שקורין וייגע"ר] שששוי להשמיץ קול להודיע השפעות⁽¹⁴⁾.

⁽¹⁴⁾ ואף שיען המשמיע מנגינות בכל שעה, כתב בשו"ת שואל ומשיב (ח"ו סי' נג) שמוחר לעורכו מערב שבת כדי שיפעל בשבת.

[משנ"ב ס"ק יז]

רוצה לומר, בשאר שמחה של מצוה, כגון בסעודת מילה או בשמחת תורה, אסור אפילו לומר לאיגוד יהודי לנגן⁽¹²⁾.

⁽¹²⁾ ולרקוד ולמחוא כף לכבוד התורה בשמחת תורה, כתב לקמן (סי' שלט ס"ק ח וסי' תרסט ס"ק ה) ושעה"צ שם (ס"ק ה) שמוחר.

ולחבעיר אבק שריפה כדי להשמיע קול לשמחה, כתב לקמן (סי' תרסט שם) שאסור.

[משנ"ב ס"ק יא]

רוצה לומר, האמירה לנגן בשאר שמחה של מצוה. ובלבוש משמיע דאסור כי אם בשמחת חתן וכלה⁽¹³⁾.

⁽¹³⁾ ובזמנינו, כתב הערוך השלחן (סי' שכלל המדינות נוהגים בזה

המשך מעמוד קודם

שבתוכה, יעבור על איסור השמעת קול בשבת.

[ביה"ל ד"ה הואיל והכלי]

דבכלי המיוחד להשמיץ קול אסור, לאו קשום דהוא שבת גמר אלא קשום דמחצית קעבדא דחליל⁽¹¹⁾.

⁽¹¹⁾ וקטן שהולך עם בגד המשמיע קול מזוגים התלויים בו, וניכר שהקול מניע מבגדו, דעת הגרש"ז אדערבך (שו"ת מנחת שלמה ח"ב סי' לה אות ה) שאין צריך לפקוק את הזוגים, כיון שמבואר בביה"ל שהשמעת קול שאינו לשיר אינה אסורה אלא משום שנראה הדבר כעובדא דחול, וכשניכר הדבר שהקול מגיע מהבגד אין בזה גם משום עובדא דחול, ואף שבגדולים ראוי להחמיר שלא ישמיעו קול גם באופן זה, מ"מ אין לאסור זאת לקטנים. והחסיף, שלכן צריך לומר שמה שכתב המג"א (סי' שא ס"ק לה) לאיסור בבגדי קטן, מדובר באופן שאין הקול ניכר שמגיע מבגדי הקטן.

⁽⁸⁾ ואותם פעמונים קטנים המצויים בזמנינו בכתרי ספר תורה, כתב בשו"ת שבט הלוי (ח"א סי' סא) שלכל הדעות אין בהם משום איסור השמעת קול בשבת, משום שכמעט אין שומעים את קולם, ואינם נעים אלא לנוי בלבד, ולא נחלקו הפוסקים אלא בפעמונים גדולים קצת שקולם נשמע.

⁽⁹⁾ ודעת הגרש"ז אדערבך (שש"כ פכ"ח הע' צד), שבזמנינו אין שמים את הפעמונים אלא לכבוד הספר תורה, ולא כדי שישמעו העם ויקומו, ונשאר בצ"ע אם נחשב הדבר צורך מצוה.

[שעה"צ ס"ק ז]

דאסר ללבוש בגד שיש לו ענבל המשמיץ קול⁽¹⁰⁾.

⁽¹⁰⁾ ולגבי בהמה שיש לה זוג בצווארה, שכתב השו"ע לעיל (סי' שה סי"א) שצריך לפקוק אותו קודם שיצא לטייל עמה בחצר, כתב המשגיב שם (סי' מב) שאם לא יסתום את העינבל

